

Новосибирск, 2003. 185 с.

5. Цивільний процесуальний кодекс України. Закон від 18.03.2004 р. № 1618. Відом. Верхов. Ради України. 2004. № 40–41. Ст. 492.

УДК 347.67(477)(043.2)

Биркович О.І., к.ю.н., доцент,
Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна

Карпишин Р.М., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОВІДАЛЬНОГО ВІДКАЗУ

На сьогоднішній день одним із дискусійних питань у цивільному законодавстві залишається спеціальні заповідальні розпорядження, а саме заповідальний відказ. Одним із таких дискусійних питань є проблеми строку прийняття та відмови від заповідального відказу.

За своїм призначенням заповідальний відказ як розпорядження заповідача відповідно до ст. 1238 ЦК України, що має назву «Предмет заповідального відказу», полягає в покладенні обов'язку на спадкоємця виконати певні дії майнового характеру (передати майнове право або передати у власність чи за іншим речовим правом річ, що входить або не входить до складу спадщини), у межах реальної вартості майна, яке перейшло до нього, з вирахуванням частки боргів спадкодавця, що припадають на це майно, на користь відказоодержувача, який, в свою чергу, має право вимоги до спадкоємця [1].

Оскільки заповідальний відказ є розпорядженням в межах заповіту, який, в свою чергу, є одностороннім правочином, то правильним буде погодитись із думкою тих авторів, які називають заповідальний відказ одностороннім волевиявленням, односторонньою угодою, одностороннім правочином або одностороннім розпорядженням.

Право заповідача на заповідальний відказ — заповідач має право зробити у заповіті заповідальний відказ. Відказоодержувачами можуть бути особи, які входять, а також ті, які не входять до числа спадкоємців за законом.

Заповідач покладає на спадкоємця за заповітом виконання будь — якого зобов'язання на користь однієї або кількох осіб (відказоодержувачів), які набувають права вимагати його виконання.

Відказоодержувачами можуть бути як особи, що входять, так і які не входять у коло спадкоємців за законом.

Виникає проблема з питання про строк прийняття та відмови від заповідального відказу та межі його дії. Тобто в який термін він може

бути виконаний. Чинне законодавство не містить прямих вказівок на вирішення цього питання, ним лише визначено, що заповідальний відказ втрачає чинність у разі смерті відказоодержувача, що сталася до відкриття спадщини (ст. 1239 ЦК).

Таким чином, виникають досить багато різних поглядів з даного приводу. До прикладу, багато вчених вказує, що строк на пред'явлення вимог відказоодержувачем до спадкоємців, обтяжених відказом, слід вважати загальний строк позовної давності. Але з якого саме моменту починати відрахувати перебіг строку позовної давності, існують дві протилежні думки: з моменту прийняття спадщини чи з моменту її відкриття [2].

Відповідно до ч. 4 ст. 1238 ЦК України «відказоодержувач має право вимоги до спадкоємців з часу відкриття спадщини». Часом відкриття спадщини за цивільним законодавством вважається «день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою» (ч. 2 ст. 1220 ЦК [3]). Таким чином, першою умовою набуття заповідального відказу є вимога, щоб відказоодержувач пережив момент відкриття спадщини (ст. 1239 ЦК), другою умовою є прийняття спадщини спадкоємцем, частка спадщини якого обтяжена заповідальний відказом.

Паралельно слід зауважити, що особа з моменту відкриття спадщини відказоодержувач може як прийняти заповідальний відказ також і відмовитись від його прийняття.

В основі заповідального відказу лежить зобов'язальне правовідношення між спадкоємцем, на якого покладено виконання відказу, та відказоодержувачем, який має право вимагати виконання відказу. В цьому разі легатарій виступає в якості кредитора, а спадкоємець – боржником [4].

Отже, заповідальний відказ або легат, як ми бачимо, є зручним та ефективним засобом щодо наділення майновими благами осіб, по відношенню до яких заповідач не бажає створювати відносини спадкування, але прагне наділити їх певною майновою вигодою у випадку своєї смерті та потурбуватися про них.

Література

1. Цибульська О.Ю. Визначення та сутність заповідального відказу як підстави виникнення правовідносин за цивільним законодавством України. Серія ПРАВО. 2013. С. 284–288.

2. Головне територіальне управління юстиції у Тернопільській області. Заповідальний відказ. URL: <http://terjust.gov.ua/заповідальний-відказ/>.

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 28.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

4. Карпенко А.В. Проблеми строку прийняття та відмови від заповідального відказу. URL: <https://alt-brayer.ua/uk/problemi-sroku-prijnyattya-ta-vidmovi-v/>.